

Sygn. akt: I C 94/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 stycznia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Rafał Kubicki
Protokolant:	sekretarz sądowy Agnieszka Grandys

po rozpoznaniu w dniu 15 grudnia 2020 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa

Syndyka masy upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W.

przeciwko K. S., Ł. S.

o zapłatę

I. uchyła w całości wyrok zaoczny z dnia 21 maja 2020 r. wydany przez Sąd Okręgowy w Olsztynie (sygn. akt I C 94/20) i oddała powództwo,

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanych kwotę 10.817 (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

sędzia Rafał Kubicki

Sygn. akt I C 94/20

UZASADNIENIE

Powód - Syndyk Masy Upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. wniósł o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, a w nim zasądzenie solidarnie od pozwanych: K. S. i Ł. S. kwoty 1.483.465,19 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 11 lipca 2019 r. do dnia zapłaty. W uzasadnieniu wskazał, że posiada weksel własny na ww. sumę, wystawiony przez pozwaną, a poręczony przez pozwanego. Weksel został podpisany jako niezupełny (in blanco) na zabezpieczenie spłaty zobowiązania pozwanej wobec powoda z umowy kredytu hipotecznego nr (...), datowanej na 20.05.2014 r., a podpisanej 20.05.2014 r. Umowa ta została wykonana przez kredytodawcę, zaś kredytobiorca nie wywiązał się z obowiązku spłaty, co skutkowało tym, że – po ogłoszeniu upadłości kredytodawcy – syndyk kredytodawcy wezwał pozwaną do zapłaty zaległości, a ponieważ nie odniosło to skutku, wypowiedział umowę kredytu i uzupełnił weksel, opatrując go datą płatności 10 lipca 2019 r., oraz zawiadomił o tym oboje pozwanych. Na sumę 1.483.465,19 zł składają się: niespłacony kapitał kredytu 980.000 zł, odsetki umowne 271.004,53 zł, odsetki karne 232.352,66 zł oraz prowizja i opłaty dodatkowe 108 zł.

Ponieważ pozwany nie złożyli odpowiedzi na pozew mimo zobowiązania sądowego, wydany został wyrok zaoczny, w całości uwzględniający powództwo.

W sprzeciwie od całości wyroku zaocznego pozwani wnieśli o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych. Zarzucili powodowi:

- wadliwe wypowiedzenie umowy kredytowej, niespełniające art. 75c prawa bankowego,
- związane z tym wadliwe (niezgodne z porozumieniem wekslowym) wypełnienie weksla na pełną sumę kwoty kredytu i odsetek,
- przedawnienie roszczenia kredytowego,
- związane z tym wadliwe (niezgodne z porozumieniem wekslowym zakładającym niewypełnianie weksla sumą odpowiadającą przedawnionemu roszczeniu) wypełnienie weksla.

W ocenie Sądu, powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Fakty są bezsporne. Pozwani nie zaprzeczyli twierdzeniom powoda, nie kwestionowali dowodów pozwanego i sami nie składali żadnych wniosków dowodowych. Wszystkie ich zarzuty polegają na argumentacji prawnej. Wobec tego na podstawie zgodnych twierdzeń stron, popartych załącznikami do pozwu i repliki na sprzeciw, należało ustalić, że:

Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo–Kredytowa w W. (dalej również: Kasa) zawarła z pozwaną umowę kredytu hipotecznego nr (...), datowaną na 20.05.2014 r., a podpisaną 20.05.2014 r. (odpis umowy k. 26-31) Na jej podstawie udzielono pozwanej kredytu w kwocie 980.000 zł na okres do 14.05.2024 r., a pozwany jako małżonek zobowiązanie spłaty poręczył. Ponieważ pozwani nie zakwestionowali danych liczbowych wskazanych w pozwie (chodzi o składniki zadłużenia), nie było potrzeby dokonywać na te finalnie bezsporne okoliczności szczegółowych ustaleń w przedmiocie zasad oprocentowania. Wystarczy ustalenie, że w § 12 umowy strony uzgodniły, iż kredytodawcy przysługuje prawo wypowiedzenia umowy z zachowaniem 30-dniowego terminu w przypadku niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków umowy (m.in. niezapłacenia w umówionych terminach pełnych rat kredytu za co najmniej dwa pełne okresy płatności po uprzednim wezwaniu kredytobiorcy listem poleconym do zapłaty zaległych rat w terminie nie krótszym niż 7 dni od otrzymania wezwania pod rygorem wypowiedzenia umowy.

Bezspornie na zabezpieczenie spłaty pozwana podpisała i wręczyła powodowi weksel in blanco, a pozwany na odwrocie weksla poręczył za wystawcę (k. 22, 23). Oboje podpisali „deklarację do weksla in blanco” z 21.05.2014 r. (k. 24), że w przypadku niedotrzymania umownego terminu spłaty Kasie służy prawo wypełnienia weksla na sumę odpowiadającą kwocie wykorzystanego kredytu z odsetkami, prowizją i innymi należnościami oraz prawo do opatrzenia weksla datą płatności wg uznania.

Jest też bezsporne, że umowa została przez Kasę wykonana, zgodnie z dyspozycją wypłaty z 21.05.2014 r. (k. 41) i potwierdzeniem wypłaty (k. 42), zaś po stronie kredytobiorcy doszło do wstrzymania się ze spłatą – i to już we wstępnym etapie wykonywania umowy, tworząc niekwestionowane zadłużenie główne i odsetkowe podane w uzasadnieniu pozwu. Dołączone do pozwu i do repliki na sprzeciw zestawienia operacji (k. 43-49 i 169) wskazują na zapłatę jednej tylko raty (30.09.2014 r. – KP- (...)), zaliczonej na zadłużenie odsetkowe. Jak wynika z k. 36 - harmonogramu spłaty, pierwsza rata kredytu była wymagalna 14.09.2014 r. Nie było też kwestionowane, że Sąd Rejonowy dla (...) postanowieniem z 5 lutego 2015 r. ogłosił upadłość Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. z możliwością zawarcia układu, a postanowieniem z 19 marca 2015 r. postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu zmienił na postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego. Bezsporne jest i to, że doszło do spełnienia omówionej wyżej przesłanki wypowiedzenia. Pismami z 24.09.2014 r. (k. 171), 23.10.2014 r. (k. 172), 17.11.2014 r. (k. 173), 29.10.2015 r. (k. 51) syndyk upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej w W. wezwał pozwaną do zapłaty zaległości

w kwocie 192.763,12 zł (w tym kapitał 49.707,01 zł) w terminie 7 dni pod rygorem wypowiedzenia umowy. Wezwanie to ponowił pismem z 15.12.2015 r. (k. 54). Pisma te bezspornie nie zawierały informacji o możliwości złożenia - w terminie 14 dni roboczych od dnia otrzymania wezwania – wniosku o restrukturyzację zadłużenia.

Wobec braku zapłaty syndyk wypowiedział pozwaną umowę pismem z 10.02.2016 r. (k. 57), a pismem z 18.06.2019 r. (k. 61) zawiadomił ją o uzupełnieniu weksla w dniu 18.06.2019 r. na sumę 1.483.465,19 zł i wezwał do zapłaty tej sumy. Podobne pismo (k. 65) syndyk skierował do poręczyciela wekslowego.

Pozwanym nie zostały przedstawione zarzuty w związku z zawarciem spornej tu umowy kredytu (pismo Prokuratury Okręgowej (...))P. z 2.10.2020 r. k. 183).

Wobec tak ustalonych faktów Sąd uwzględnił argumentację zawartą w sprzeciwie od wyroku zaocznego i powództwo oddalił w całości, z następujących przyczyn:

1) Wierzytelności powoda są przedawnione. Niewątpliwie pozwanym należy uważać za konsumentów, a powoda za przedsiębiorcę (statusu powoda nie zmieniła ogłoszona upadłość likwidacyjna). Zgodnie z art. 22¹ k.c. za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Jak wynika z umowy, pozwana wzięła kredyt w celu niezwiązanym z działalnością gospodarczą lub zawodową. Nie można zgodzić się ze stanowiskiem powoda wyrażonym w replice na sprzeciw, że rozpoczęcie biegu przedawnienia świadczenia z tytułu umowy pożyczki łączyć należy z momentem przejścia kredytu w stan natychmiastowej wymagalności świadczenia na skutek upływu terminu wypowiedzenia. Termin przedawnienia biegnie osobno dla każdej raty - od daty jej wymagalności (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 15.12.2017 r., I ACa 458/17). Wykluczyć trzeba koncepcję podwójnej daty wymagalności tego samego roszczenia. Raty wymagalne do daty wypowiedzenia umowy stawały się wymagalne zgodnie z terminami zapłaty wynikającymi z harmonogramu spłaty kredytu – i stosownie do tych dat wymagalności otwierały się wobec tych rat terminy przedawnienia. Wymagalność wynikająca z wypowiedzenia umowy kredytowej dotyczyła wyłącznie tych rat, które zgodnie z harmonogramem spłaty miały być płatne później, a stały się płatne natychmiast – w wyniku wypowiedzenia umowy właśnie. Zgodnie z art. 5 ust. 4 noweli k.c. z dnia 13 kwietnia 2018 r. roszczenia przedawnione przysługujące przeciwko konsumentowi, co do których do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy nie podniesiono zarzutu przedawnienia, podlegają z tym dniem skutkom przedawnienia określonym w kodeksie cywilnym, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą. Powyższy przepis nakazuje stosować zmienione przepisy k.c. do skutków przedawnienia, jeżeli spełnione są dwie przesłanki: roszczenie przysługuje przeciwko konsumentowi i przedawniło się przed datą wejścia w życie ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. W świetle art. 118 k.c. jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata. Zatem na podstawie art. 118 k.c. (termin przedawnienia dla roszczeń okresowych wynosi 3 lata) za przedawnione uznano roszczenie w zakresie wymagalnych rat (z tytułu kapitału i odsetek) za okres za 3 lata wstecz przed wniesieniem pozwu (pозew wniesiono 2 grudnia 2019 r.), przyjmując, że koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego tj. na 31 grudnia 2015 r. Przedawnione stały się więc wszystkie raty wymagalne zgodnie z harmonogramem do 14 grudnia 2015 r. Pozwana zapłaciła tylko pierwszą ratę - wymagalną 14.09.2014 r. (opóźniając się zresztą - 30.09.2014 r.). Niespłacenie dwóch kolejnych rat (wymagalnych 14.10.2014 r. i 14.11.2014 r.) uprawniało Kasę do wezwania do zapłaty oraz do wypowiedzenia umowy. Kasa miała możliwość wezwać do zapłaty z terminem 7-dniowym przypadającym na koniec listopada 2014 r. i wypowiedzieć umowę na koniec grudnia 2014 r. Od końca grudnia 2014 r. 3 lata minęły z końcem 2017 r. – przed wejściem w życie noweli kodeksu cywilnego zmieniającej zasady przedawnienia oraz przed zmianą regulacji ustawowej dotyczącej wypowiedzenia umów kredytowych (art. 75c Prawa bankowego). Zgodnie z art. 120 § 1 zd. 2 k.c., jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym

terminie. W świetle tego przepisu wymagalność przyszłych rat kredytowych, wynikająca z harmonogramu, zależała (mogła być skrócona) od wypowiedzenia umowy kredytowej.

2) Ustawą z 25.09.2015 r. – nowelizującą Prawo bankowe z dniem 27.11.2015 r. dodany został art. 75c Prawa bankowego, mający zastosowanie również do umów zawieranych przez spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe (art. 36 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych), a bankom (...) ustawa dała termin do 26.12.2015 r. na dostosowanie swej działalności do tego przepisu. Art. 75c nakazuje, by wezwanie dłużnika do zapłaty zawierało termin nie krótszy niż 14 dni roboczych oraz informację o możliwości złożenia wniosku o restrukturyzację zadłużenia. Przepis ten

ma charakter bezwzględnie obowiązujący, tym samym wypowiedzenie umowy kredytu nie może być konwalidowane poprzez wytoczenie powództwa, a dokładnie przez doręczenie pozwanemu odpisu pozwu (wyrok SA w Gdańsku z 14.01.2019 r., V ACa 93/18). Jest bezsporne, że treść wezwania do zapłaty wymagana omawianym przepisem nie została dochowana przez powoda w tej sprawie. Niedochowanie opisanej wyżej procedury poprzedzającej wypowiedzenie umowy skutkuje bezskutecznością umowy kredytu. Zgodnie ze stanowiskiem Rady Prawa Bankowego przy (...) Banków (...) z 27.11.2015 r. dotyczącym wybranych zagadnień problemowych na tle art. 75c Prawa bankowego, wykładnia celowościowa przemawia za aktualizowaniem się obowiązków, o których mowa w art. 75c Prawa bankowego, nie w odniesieniu do każdego wezwania do zapłaty, lecz takiego, które powiązane jest z ewentualnym zastosowaniem sankcji w postaci obniżenia kwoty kredytu bądź wypowiedzenia umowy (cyt. za: Barbara Bajor: Komentarz do art. 75c ustawy - Prawo bankowe – LEX 2020).

W przypadku, gdy powyższe przesłanki nie zostały spełnione, czynność prawna banku, spółdzielczej kasy oszczędnościowo-pożyczkowej polegająca na wypowiedzeniu umowy jest nieważna (wyroki SA w Gdańsku z: 3.12.2019 r., V ACa 454/19, 26.11.2019 r.,

V ACa 501/19, wyrok SA w Warszawie z: 28.08.2019 r., I ACa 466/18). Podobnie sankcję bezskuteczności wypowiedzenia umowy kredytu wobec niewdrożenia przez bank właściwych działań upominawczych stwierdziły Sądy Apelacyjne: w B. -

w wyroku z 8.08.2019 r. (I ACa 160/19) i w P. - w wyroku z 19.07.2019 r., I ACa 837/18. Sąd Okręgowy w Olsztynie nie aprobuje w żadnym razie poglądów przeciwnych powołanych w replice na sprzeciw. Rolą analizowanego tu przepisu jest ochrona słabszej strony kontraktu kredytowego i wymowa przepisu nie powinna być łagodzona odsyłaniem tylko do odpowiedzialności odszkodowawczej banku za nieprawidłowe działania zmierzające do wypowiedzenia. Jako analogię podać można tryb wypowiedzenia umowy najmu przewidziany w art. 687 k.c. Okoliczności faktyczne tej sprawy są o tyle szczególne, że obowiązek wynikający z art. 75c powstał pomiędzy wysłaniem wezwań do zapłaty a wysłaniem oświadczenia o wypowiedzeniu umowy. Zdaniem Sądu Okręgowego, waga regulacji art. 75c nakazywała powodowi złożenie skutecznego wypowiedzenia umowy poprzez powtórzenie wezwania do zapłaty – już według wymagań nowego przepisu. To zestawienie daty wypowiedzenia z datą wejścia w życie nowego przepisu jest decydujące dla oceny skuteczności wypowiedzenia.

3) To oznacza, że w dniu 18 czerwca 2019 r. weksel został uzupełniony przez wierzyciela w obliczu przedawnionej wierzytelności, a w dodatku wierzytelności objętej nieskutecznym wypowiedzeniem umowy kredytowej. Nawet gdyby uznać, że przedawnienie objęło nie całą wierzytelność, zadaniem powoda w odpowiedzi na zarzut przedawnienia było wykazanie wysokości nieprzedawnionej części wierzytelności (co nie nastąpiło). Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 19.11.2015 r. (IV CSK 788/14), zakaz wypełniania weksli in blanco po terminie przedawnienia roszczeń, które weksle te zabezpieczają wyprowadzić można orzeczeń Sądu Najwyższego, według których na gruncie obowiązujących przepisów prawa wekslowego, niezależnie od zwrotów użytych

w porozumieniach towarzyszących wręczeniu weksli in blanco mogą być one uzupełnione jedynie przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającemu zabezpieczeniu (ponieważ porozumienie wekslowe zawiera choćby dorozumiany sprzeciw wystawcy wobec wypełniania weksla na sumy przedawnione). Tym samym weksel dołączony do pozwu został wypełniony niezgodnie z porozumieniem („deklaracją wekslową”).

Zarówno na gruncie stosunku wekslowego, jak i stosunku podstawowego (umowy kredytu – podstawa prawna: art. 69 ust. 1 Prawa bankowego), na grunt którego przeszedł skutek sprzeciwu pozwanych spór z weksla in

blanco, powództwo nie zasługuje więc na uwzględnienie. Pozwani wykazali, że weksel został wypełniony niezgodnie porozumieniem wekslowym, a na gruncie stosunku podstawowego wierzytelność powoda była przedawniona (powód nie wskazał żadnych przekonujących zdarzeń przerywających bieg przedawnienia, pozwani mogli więc uchylić się od zaspokojenia powoda). Wymaga powtórzenia, że na wypadek przyjęcie koncepcji tylko częściowego przedawnienia wierzytelności powód nie przeprowadził wystarczającej akcji dowodowej umożliwiającej częściowe zasądzenie świadczenia.

Sąd nie zastosował art. 117¹ k.c. Wykładnia tego przepisu nie może bowiem zmierzać do podważenia celu przedawnienia.

O kosztach procesu orzeczono zgodnie z art. 98 k.p.c., mając na względzie wynik procesu. Powód wygrał sprawę w całości i mógł żądać zwrotu stawki minimalnej wynagrodzenia radcowskiego (10.800 zł - § 2 pkt 7 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych) i opłaty od pełnomocnictwa (17 zł).

Stosownie do treści art. 333 § 1 pkt 3 k.p.c., Sąd z urzędu nadaje wyrokowi przy jego wydaniu rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli wyrok uwzględniający powództwo jest zaoczny. Z tego względu wyrokowi w pkt I i III nadano rygor natychmiastowej wykonalności.

sędzia Rafał Kubicki